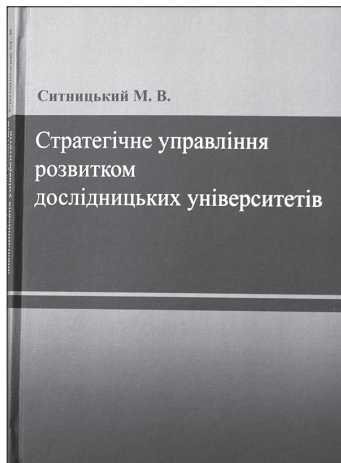

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Ситницький Максим Васильович, доцент кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Вид-во «Ліра-К», 2018. 302 с.

Осмилення теорії та методології стратегічного управління є важливим і необхідним для сучасної України, враховуючи її курс на активну інтеграцію в європейські та глобальні структури та нагальну потребу в радикальному реформуванні соціально-економічної системи, що склалася в країні впродовж останніх десятиліть. Суттєвих змін потребує і система освіти, яка фактично несе відповідальність за майбутнє українського суспільства та його динамічний

розвиток. Зафіксовані на законодавчому рівні, зокрема в Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015), «Про освіту» (2017), регулятивні інновації створюють сприятливе правове поле для подібних змін і відкривають простір для подальшого просування реформ та ідентифікації їх ключових компонентів. У цьому контексті роль дослідницьких університетів для успішного реформування нашої держави на основі кращих європейських та світових підходів і практик є недооціненою та потребує поглибленого переосмилення для використання їх можливостей в економічному розвитку України. У розвинених країнах саме дослідницькі університети дають змогу реалізувати інноваційно-орієнтовану модель розвитку суспільства. Відтак проблематика наукової монографії М.В. Ситницького є надзвичайно важливою та актуальною.

У *першому розділі* монографії розкрито теоретичні основи стратегічного управління розвитком дослідницьких університетів. Хотілося б акцентувати увагу на результатах дослідження, що містять елементи наукової новизни.

1. Встановлено, що розвиток у XXI ст. характеризується стрімкою експансією цифрових технологій, що обумовлює необхідність суттєвих трансформацій університетського життя та інноваційного розвитку університету як ключової освітньої інституції. За цих умов на дослідницькі університети, які знаходяться у фарватері процесів розроблення, впровадження і широкого використання цифрових технологій, чекає успішна стратегічна перспектива і послідовний розвиток. Дослідницькі ж університети, які своєчасно не приділять увагу впровадженню цифрових технологій у навчальний і науковий процеси, матимуть дуже обмежені можливості для власного розвитку.

2. Запропоновано власний погляд на ієрархію університетів, що відображає сучасну картину глобального освітнього середовища, його структуру та місце в ній дослідницького університету.

3. Сформульовано авторський підхід до розуміння місії сучасного дослідницького університету, яка ґрунтується на поєднанні наукових досліджень, навчання, служінні державі та реалізації компетенції інноваційного мислення, що в сукупності формує ефективний синтез процесів пізнання та творення.

4. Надано авторське тлумачення категорій «розвиток дослідницького університету», «дослідницький університет», «університет світового класу», «національний університет», «цифровий університет дослідницького типу», «підприємницький університет дослідницького типу», «корпоративний університет».

5. Введено та обґрунтовано нову категорію «стратегічне управління розвитком дослідницького університету».

6. Розроблено модель стратегічного управління розвитком дослідницьких університетів та виокремлено етапи процесу стратегічного управління розвитком дослідницького університету.

7. Обґрунтовано ефективність використання методу рейтингових систем як інструментарію стратегічного управління.

У *другому розділі* досліджено глобальні практики стратегічного управління розвитком університетів світового класу.

1. Комплексно проаналізовано показники рейтингових індикаторів кращих 25 дослідницьких університетів світового класу за версією міжнародного рейтингу QS World University Rankings в 2018 році.

2. Висвітлено міжнародний досвід стратегічного управління розвитком Варшавського університету, Оксфордського університету та Массачусетського технологічного інституту як провідних міжнародних дослідницьких і навчальних інституцій.

3. Розроблено стратегічні рекомендації щодо посилення глобальної конкурентоспроможності дослідницьких університетів країн Європейського Союзу та України.

У *третьому розділі* розкрито систему оцінювання розвитку дослідницьких університетів.

1. Проаналізовано досвід функціонування національної рейтингової системи дослідницьких університетів Республіки Польща.

2. Виконано порівняння основних систем рейтингування діяльності дослідницьких університетів, які застосовуються експертами на глобальному рівні.

3. Запропоновано авторську систему критеріїв для здійснення стратегічного аналізу та оцінювання діяльності дослідницьких університетів.

4. Для підвищення ефективності проведення портфельного аналізу дослідницького університету запропоновано стохастичну модель. Такий підхід дає змогу заздалегідь визначити «вузькі місця» та проблеми, пов'язані як з урахуванням динамічного й турбулентного характеру умов функціонування, так і з вибором відповідних інструментів портфельного аналізу та узгодження стратегій бізнес-одиниць дослідницького університету.

У *четвертому розділі* узагальнено кращі практики функціонування бізнес-шкіл у контексті розвитку дослідницьких університетів.

1. Здійснено комплексний аналіз показників рейтингових індикаторів кращих 25 бізнес-шкіл дослідницьких університетів світового класу за версією міжнародного рейтингу QS World University Rankings в 2018 році. Ідентифіковано та систематизовано закономірності функціонування бізнес-шкіл у структурі дослідницьких університетів.

2. Узагальнено досвід стратегічного управління розвитком бізнес-шкіл дослідницьких університетів Республіки Польща.

3. Виявлено специфіку італійських бізнес-шкіл та їх роль у формуванні стратегій розвитку відповідних дослідницьких університетів.

В *п'ятому розділі* розкрито особливості стратегічного розвитку наукових бібліотек дослідницьких університетів.

1. Проведено системний аналіз розвитку наукової думки щодо підходів до оцінювання стратегії розвитку бібліотек університетів дослідницького типу.

2. Наведено стратегічні рекомендації щодо розвитку наукових бібліотек дослідницьких університетів Європейського Союзу та України на основі діагностики глобальних тенденцій розвитку сучасної науки та освіти.

3. Розроблено методику оцінювання стратегічної позиції та діяльності наукових бібліотек дослідницьких університетів.

4. Запропоновано франчайзингову модель комерціалізації послуг наукових бібліотек дослідницьких університетів.

У *шостому розділі* приділено увагу впровадженню інструментарію стратегічного управління в практику управління розвитком дослідницьких університетів України.

1. Розроблено концептуальну модель розвитку підприємництва в дослідницьких університетах.

2. Систематизовано якості, що забезпечують успішну практику управління провідними дослідницькими університетами та базуються на їх стратегічній гнучкості.

3. Запропоновано синергічну модель забезпечення фінансової автономії дослідницьких університетів.

4. Розроблено модель цифрових університетів дослідницького типу.

5. Сформульовано пропозиції щодо створення наукових сервісних центрів дослідницьких університетів на інноваційних засадах.

Слід відзначити, що основні наукові результати, отримані автором, повною мірою відображені у більш ніж 20 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та країн Європейського Союзу. Серед них — фахові електронні видання України та тематичні видання інших країн, які входять до міжнародних наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, Index Copernicus та інших. Географія апробації наукових результатів представлена участю М.В. Ситницького у загальноукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, що проходили в Україні (Київ, Львів, Одеса, Полтава, Дніпро, Кременчук, Запоріжжя, Ужгород) та в інших країнах (Швейцарія, Румунія, Польща).

Наукові погляди автора, викладені в монографії та її висновках, відображають інноваційні ідеї щодо розвитку системи стратегічного управління дослідницькими університетами України в контексті імплементації міжнародного досвіду. Це спонукає до переосмислення сучасної ролі вітчизняних дослідницьких університетів у глобальному конкурентному середовищі освітніх та наукових послуг і пошуку ефективних методів для підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності. Проведене М.В. Ситницьким дослідження робить суттєвий внесок у сучасне розуміння феномену дослідницького університету та проблему стратегічного управління його розвитком в українському контексті. Автором фактично започатковано новий перспективний напрям дослідження розвитку елітного сектору вітчизняної вищої освіти, що відкриває нові горизонти для прогресивної реформаторської діяльності в освітній галузі.

Отже, наукове дослідження доцента кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Максима Васильовича Ситницького, результати якого викладено у монографії «Стратегічне управління розвитком дослідницьких університетів», має теоретичну і практичну цінність, відповідає вимогам до цієї категорії наукових праць, містить наукову новизну та має завершений характер. З огляду на це наукова монографія буде корисною для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня магістра, здобувачів докторських ступенів, практиків у сфері стратегічного управління, експертів у освітній галузі та керівників закладів вищої освіти.

*Доктор філософських наук,
головний науковий співробітник
Інституту вищої освіти НАПН України,
радник президії НАПН України,
експерт-аудитор IREG Observatory
on Academic Ranking and Excellence
С.В. КУРБАТОВ*